

УДК 347.233

DOI: 10.31673/2415-8089.2021.047583

Климова К.І., к.і.н., доцент
кафедри документознавства та інформаційної діяльності
Державного університету телекомунікацій

ТЕНДЕНЦІЇ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД

У статті характеризуються тенденції правового регулювання сфери інтелектуальної власності в Україні. Аналізується загальне та спеціальне законодавство щодо охорони і захисту прав інтелектуальної власності, розкриваються чинники впливу на модернізацію правової бази інтелектуальної власності.

Ключові слова: *право інтелектуальної власності, правове регулювання інтелектуальної власності, загальне законодавство інтелектуальної власності, спеціальне законодавство інтелектуальної власності, інтелектуальна власність.*

Постановка проблеми. Визнання місця і ролі інтелектуальної власності (далі – ІВ) в економічному і соціальному розвитку країни, сформувало потужний правовий фундамент у сфері ІВ. Без сумніву, ефективне використання об'єктів ІВ, охорона прав суб'єктів ІВ можливе за умови законодавчої регламентації та наявності правового інструментарію для захисту ІВ. Питання правової охорони прав на результати творчої, інтелектуальної діяльності мають особливу значущість. Розвиток правової охорони ІВ є невід'ємною складовою економічних відносин, у тому числі й економічної безпеки на національному та міжнародному рівнях. В умовах широкого поширення порушень права ІВ – плагіат, піратство (включаючи створення веб-сайтів для поширення піратських продуктів), підроблення чи модифікація інформації, використання підробних товарів, все більшої ролі набуває удосконалення правового регулювання сфери ІВ. Власне, модернізація правового регулювання ІВ орієнтована на вирішення назрілих і найгостріших проблем в охороні та захисті права ІВ з метою мінімізувати збитки державного бюджету та зміцнити іміджеві позиції країни на міжнародній арені.

Огляд літератури. За останні роки охорона та захист права ІВ стала у фокусі наукових інтересів. Статті, монографії, наукові дискусії, тематика наукових форумів свідчить про сталий інтерес до означеної проблеми. Зазначимо напрями наукових студіювань правового поля ІВ та вклад авторів у дослідження даної проблематики: національна система правової охорони ІВ України, теоретико-прикладні проблеми кодифікації законодавства у сфері ІВ, економіко-правові відносини у сфері ІВ, термінологія законодавства у сфері ІВ (О. П. Орлюк), правові, організаційні аспекти та критерії кодифікації національного законодавства у сфері ІВ (В. М. Крижна, Р. О. Стефанчук, А. В. Шабалін), історія розвитку законодавства з ІВ (В. А. Іващенко), вітчизняний та зарубіжний досвід захисту прав ІВ (І. М. Білоус, М. С. Ковальчук, Ю. М. Капіца, Г. О. Михайлюк, М. Ю. Потоцький), кримінально-правова охорона і захист прав ІВ та діяльність Вищого суду з питань інтелектуальної власності (О. В. Чернобай, А. С. Нерсисян, А.О. Болотіна (Дігтяр)), кримінально-правова охорона авторського права і суміжних прав (В. Д. Гулкевич, А. Штефан), проведення кодифікації законодавства у сфері права ІВ та виокремлення права ІВ у самостійну галузь права (О. О. Штефан), захист права ІВ (авторського права і суміжних прав, права промислової власності) (В. О. Жаров), проблемні питання у сфері права ІВ (М. І. Логвиненко), судова експертиза у цивільних справах щодо об'єктів ІВ, судовий розгляд,

взаємодія судів і експертів у цивільних спорах з порушення прав ІВ (О. Ф. Дорошенко), правові відносини, що виникають унаслідок порушення прав на об'єкти ІВ (Ю. Л. Борко), адміністративно-правові аспекти незаконного використання об'єктів ІВ (А. Г. Майданевич), правовий режим службових об'єктів ІВ, створених за рахунок державних коштів (Н. І. Рязанова), адміністративне право та сфера ІВ (Т. Р. Хамзін), колективне управління правами ІВ, актуальні проблеми майнових прав ІВ (Л. Р. Майданик), теоретико-методологічні аспекти правової охорони результатів інтелектуальної діяльності, правові засади *оновлення законодавства* України у сфері ІВ, теоретично-правові засади захисту прав ІВ у судовому порядку, правові засади реалізації положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС в сфері охорони ІВ (А. О. Кодинець). Як бачимо, існує широка палітра проблем правового регулювання сфери ІВ, які висвітлені у правознавчій літературі. Однак, відсутнє узагальнююче дослідження тенденцій у розвитку законодавства у цій галузі.

Мета публікації: визначити фактори впливу на правове регулювання сфери ІВ та тенденції розвитку законодавства з охорони та захисту прав на об'єкти ІВ.

Виклад основного матеріалу. В Україні сформувалася потужна правова база, що регулює відносини, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності. Важливою тенденцією правового регулювання цієї сфери є оновлення/удосконалення законодавчих актів на основі аналізу існуючої правозастосовної практики та реагування на нові виклики правовій системі ІВ. Від початку становлення правового регулювання сфери ІВ (прийняття 1991 р. Закону України «Про власність», що визнавав ІВ об'єктом права) законодавство еволюціонувало, удосконалювалося. «Основи законодавства України про культуру» (1992 р.), визначаючи права громадян у сфері культури, одним із прав називають захист ІВ [5, ст. 5]. Захист права на ІВ, охорона авторських прав регулюються спеціальним законодавством та нормами міжнародного права [5, ст. 9]. 1994 р. Законом України «Про внесення змін до Цивільного кодексу Української РСР» вперше було закріплено охорону суміжних прав.

Досягнення правового регулювання відносин у сфері ІВ закріпилися прийняттям Конституції України 1996 р., якою визнано право кожного володіти, користуватися і розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної та творчої діяльності [1, ст. 41]. Основний закон гарантував захист інтелектуальної власності, авторських прав громадян моральних і матеріальних інтересів, які виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності [1, ст. 54].

З 1993 р. формується підсистема спеціального законодавства –приймаються закони у сфері промислової власності («Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на промислові зразки», «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» (з 2020 р. терміносполучення «знаки для товарів і послуг» замінено на «торговельна марка», а назва закону залишилася без змін)) та у сфері авторського права і суміжних прав («Про авторське право та суміжні права»).

Базові поняття «інтелектуальна власність», «право інтелектуальної власності», «авторське право», «суміжні права» та їх дефініції, характеристика суб'єктів та об'єктів права ІВ, сутність майнових і немайнових прав ІВ подаються у Цивільному кодексі України (далі – ЦК України). Визначення поняття «інтелектуальна власність», вперше оприсутнене в національному законодавстві, відображало співвідношення ІВ з правом власності [18, Кн. IV «Право інтелектуальної власності»]. Кодекс, означивши загальні та спеціальні норми права ІВ, заклав нові засади цивільно-правової охорони ІВ, які були суголосні зі світовими стандартами. ЦК України дає перелік об'єктів права ІВ [18, ст. 420], регулює питання захисту ІВ.

Враховуючи нові тенденції і зміни правового ландшафту, появу нових об'єктів авторського права (комп'ютерні програми, бази даних), базуючись на міжнародних нормах використання творів, була прийнята нова редакція (2001 р.) Закону України «Про авторське право і суміжні права». В інтересах авторів, законом були мінімізовані випадки використання творів без договорів, визначені правила застосування міжнародного договору

[6, ст. 5]. Закон вперше передбачав *охорону суміжних прав*, тобто прав таких суб'єктів як виконавці, виробники фоно- і відеограм, організацій теле- і радіомовлення. На поглиблення правових норм законодавства про авторське право і суміжні права, захист прав й інтересів осіб, які мають авторські права та прав й інтересів осіб, які розповсюджують примірники об'єктів авторського права орієнтована нова редакція (2003 р.) Закону України «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних».

Аналіз генези і розвитку вітчизняного законодавства свідчить про постійну роботу над подоланням «морального» застаріння правової бази, удосконаленням правових актів, підвищенням їх якості, усуненням прогалин у законодавстві або суперечностей. Так, тривалість оформлення патенту, торговельної марки спонукало до удосконалення правового регулювання процедури патентування задля унеможливлення поширеного явища, яким є «патентний троллінг». Саме тому були внесені зміни до Митного кодексу України.

Власне, правове регулювання сфери ІВ є потужним засобом державного впливу на захист прав суб'єктів ІВ і, як свідчить практика, державні функції у сфері ІВ зростають. Це визначає другу тенденцію правового регулювання – посилення державних функцій і сфері ІВ. Державою здійснюються заходи, спрямовані на реалізацію конституційних прав громадян в питаннях захисту інтелектуальної власності і створення сприятливих умов для винахідницької діяльності та продукування об'єктів ІВ. Державою надаються монополії на користування та використання результатів інтелектуальної/творчої діяльності. Державні органи тісно взаємодіють з суб'єктами ІВ при здійсненні ними інтелектуальної діяльності.

Разом з тим, держава посилює контроль за дотриманням суб'єктами ІВ нормативно-правових актів, що регулюють цю сферу. Згідно з Законом України «Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав» надані широкі повноваження центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері ІВ (нині – Національний орган інтелектуальної власності): здійснення державного нагляду за діяльністю організацій колективного управління (організації, які збирають, розподіляють і виплачують дохід від прав між правовласниками), забезпечення реєстрації та акредитації організацій колективного управління, ведення Реєстру організацій колективного управління, забезпечення дотримання організаціями колективного управління законодавства, застосування до організацій колективного управління санкцій у разі порушень законодавства, аналіз дотримання вимог у сфері колективного управління, моніторинг діяльності акредитованих організацій колективного управління [8, ст. 4].

Посилюється й контроль держави у сфері розповсюдження комп'ютерних програм, фонограм, примірників аудіовізуальних творів. Серед комплексних заходів щодо реалізації національної стратегії сфери ІВ на 2020-2025 рр., яка визначає перспективи національної системи ІВ, окрім запровадження сприятливих умов і механізмів використання об'єктів права ІВ, удосконалення законодавства з охорони прав ІВ і механізмів захисту прав ІВ, передбачалося «становлення ефективного державного управління у сфері ІВ, підвищення ефективності діяльності державних установ системи охорони ІВ» [4].

Комплексні заходи в реалізації стратегічного розвитку сфери ІВ визначили ще одну тенденцію правового регулювання зазначеної сфери – адаптація вітчизняного законодавства до світових тенденцій і практик законодавчого регулювання сфери ІВ. Задля наближення системи охорони ІВ до світових стандартів, вітчизняне законодавство запозичує передові зарубіжні практики законодавчого регулювання ІВ: враховуються досягнення світової правничої науки та передовий досвід правозастосовної практики. Імплементация зарубіжного досвіду у вітчизняне законодавство сприяє усуненню недоліків та правових колізій щодо прав на об'єкти ІВ, як наприклад регулювання питань патентування секретних винаходів/корисних моделей та використання права на об'єкти промислової власності. Чинне законодавство, базуючись на положеннях Конституції України та Закону України «Про міжнародні договори України», приводяться у відповідність до міжнародних норм, зокрема,

тих, які діють у Європейському Союзі та Світовій організації торгівлі. Цей напрям правотворчої діяльності гарантує дотримання у вітчизняній практиці високих стандартів охорони права ІВ. У 2000 р. Указом Президента України для координації діяльності владних структур щодо адаптації законодавства при Президентіві України була створена Національна рада з питань адаптації законодавства України до законодавства ЄС. Відповідно до положень Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів, Договору Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ) про авторське право, Договору ВОІВ про виконання і фонограми реалізуються немайнові (особисті) та майнові права суб'єктів авторського права і суміжних прав.

Бажаючи інтегруватися до міжнародних структур у питаннях ІВ, 1994 р. Україна приєдналася до міжнародної Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights, TRIPS – Додаток 1 С до Угоди про заснування Світової організації торгівлі), яка встановлює стандарти щодо захисту прав на об'єкти ІВ (ІВ є об'єктом міжнародної торгівлі). Такими базовими стандартами ТРІПС є такі: визначення терміну захисту майнових авторських прав (не менше 50 років після смерті автора) та майнових прав, що надаються патентом (не менше 20 років); надання авторського права автоматично без його реєстрації; визнання комп'ютерних програм з точки зору авторського права і умов захисту як літературних творів; зобов'язання кожної держави надавати громадянам інших країн, що приєдналися до ТРІПС, той рівень прав в галузі ІВ, який надається своїм громадянам. Відповідно до сучасних правових норм, якщо є різні правила в національних законах і міжнародних договорах, то застосовуються правила чинного міжнародного договору, за умови надання Верховною Радою України згоди на його обов'язковість. Як бачимо, законодавча система України у сфері ІВ враховує світовий досвід, однак, потребує постійного оновлення з врахуванням тенденцій інтеграції країни до ЄС.

Одним із напрямів адаптації вітчизняного правового поля ІВ до зарубіжних практик є гармонізація законодавства з міжнародними договорами і нормами ЄС. Характеризуючи процес гармонізації вітчизняного законодавства з міжнародними договорами і нормами законодавства країн-членів ЄС у сфері ІВ, його початковим етапом слід вважати укладення 1994 р. «Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими співтовариствами та їх державами-членами». Відповідно до статті 50 цієї Угоди Україна зобов'язувалася продовжувати удосконалювати захист прав на ІВ, приєднатися до багатосторонніх конвенцій про права на ІВ. Сторони Угоди визнавали, що зміцнення економічних зв'язків між Україною та Співтовариством є «зближення існуючого і майбутнього законодавства України з законодавством Співтовариства» і приблизна адекватність законів у різних галузях, у тому числі й у сфері ІВ [17, ст. 51, п. 1, 2]. Відповідно до положень Угоди, в Україні розширювалася правова база, зокрема, 2004 р. Верховна Рада України прийняла Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу», згідно з яким права охорона ІВ була віднесена до пріоритетних сфер, що підлягають гармонізації з вимогами законодавства ЄС [9, Розділ V]. Не менш важлива синхронізація удосконалення вітчизняного законодавства зі змінами базових директив ЄС з питань ІВ. Базуючись на міжнародному визнанні ІВ невід'ємною частиною власності, гармонізація права на об'єкти ІВ передбачає високий рівень їх охорони задля розвитку інтелектуальної діяльності [3]. Гармонізація законодавства сприяла оновленню глосарію термінів для уніфікованого застосування, уникненню неоднорідності термінологічного апарату, а також мала вплив на термінологію вітчизняних законів, зокрема, спеціального законодавства з ІВ, Господарського, Митного, Податкового кодексів України та інших законів. Так, змінилася термінологія у назвах законів різних редакцій: Закон України «Про правову охорону прав на зазначення походження товарів» (редакції 1999 р.) у редакції 2019 р. уточнював саме поняття «походження товарів / кваліфіковане зазначення походження товарів» – «Про правову охорону географічних зазначень». Спеціальне законодавство з ІВ, більш мобільне до змін в умовах гармонізації законодавства, ніж, наприклад, Цивільний кодекс України, модифікувало термінологію і

послугується поняттями, які набули міжнародного визнання і поширення, зокрема «торговельна марка» (замість «знаки для товарів і послуг»), «комерційне найменування» (замість «фірмове найменування»).

Проблеми охорони прав на об'єкти ІВ увиразнилися після ратифікації 2017 р. Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Україна виявилася лідером порушень прав ІВ, як свідчили дослідження неурядових міжнародних організацій. Звіти Уряду України про стан виконання Угоди про асоціацію також визнавали невиконання умов саме у сфері ІВ. Критичний стан сфери ІВ визначив ще одну тенденцію правового регулювання – удосконалення законодавства за умов виконання Україною своїх міжнародних зобов'язань. Міжнародні зобов'язання у сфері ІВ полягають у спрощенні процедур реалізації продукції інтелектуальної діяльності, так і посилення рівня охорони і захисту прав на об'єкти ІВ. Країною здійснюються заходи у напрямку удосконалення правового регулювання сфери ІВ, про що свідчать прийняття законів України, внесення змін до законодавчих актів, зокрема, прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України відносно вдосконалення охорони прав на компонування напівпровідникових виробів» (2019 р.), зміни до Закону України «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних» (2018, 2020 рр.), зміни до законодавчих актів України щодо вдосконалення правової охорони географічних зазначень («Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення правової охорони географічних зазначень», 2019 р. – узгоджувалися вимоги законодавства України з правом ЄС щодо охорони прав інтелектуальної власності на географічні зазначення суб'єктів права – виробників товарів, об'єднань виробників, інших осіб [7, I, 2]).

Законодавство останніх десятиліть узалежнено від багатьох факторів впливу, особливо глобалізаційних процесів, технічних і технологічних новацій. Це визначає ще одну тенденцію розвитку вітчизняної правової бази ІВ – модернізація законів під впливом глобалізаційних процесів і цифрових технологій. Розвиток новітніх технологій і завоювання Інтернетом інформаційного простору, поява нових видів об'єктів права ІВ (комп'ютерні програми, бази даних, веб-сайти) актуалізувало питання розроблення закону, який би регулював питання захисту авторських і суміжних прав у всесвітній мережі. Захист об'єктів права ІВ від піратства (піратський контент) в Інтернеті та поширення контрафактних примірників у тому числі комп'ютерних програм і баз даних, сприяв модифікації законів щодо ІВ, посиленню державних функцій, зокрема призначення державних інспекторів з питань ІВ, до функцій яких входить блокування нелегального контенту в Інтернеті, складання протоколів про правопорушення у сфері ІВ.

У зв'язку з поширеною в Україні практикою судового захисту прав ІВ, до тенденцій правового регулювання сфери ІВ слід віднести врахування судової практики захисту прав ІВ при удосконаленні правових актів. Існують норми захисту права ІВ, зокрема загальні цивільно-правові та спеціальні, що регулюються законами про інтелектуальну власність. ЦК України передбачає захист у судовому порядку порушених прав ІВ (особистих немайнових і майнових суб'єктів права ІВ) [18, ст. ст. 16, 432]. Суди у порядку, встановленому законом, можуть ухвалювати рішення про застосування заходів щодо запобігання порушень права ІВ; зупинення пропуску через митний кордон України товарів, ввезення чи вивезення яких порушує права ІВ; вилучення з обороту товарів, виготовлених або введених в обіг з порушенням права ІВ, а також знищення таких товарів; застосування грошового стягнення за неправомірне використання об'єкта права ІВ; опублікування в ЗМІ змісту судового рішення щодо порушень прав ІВ [18, ст. 432]. Судова практика стимулювала зміни у судовому законодавстві та судоустрої країни. У системі судів був створений спеціалізований суд з ІВ (ІР-суд / патентний суд / Вищий суд з питань ІВ). Господарським процесуальним кодексом України встановлено, що юрисдикцією Вищого суду з питань інтелектуальної власності є розгляд справ з таких питань: спори щодо прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок, торговельну марку (знак для товарів і послуг), комерційне найменування та інших прав ІВ; спори щодо реєстрації, обліку прав ІВ, а також визнання недійсними, дострокового

припинення дії патентів, свідоцтв, інших актів, що посвідчують права ІВ або продовження дії останніх; визнання торговельної марки добре відомою; спори щодо авторських та суміжних прав; спори щодо колективного управління майновими правами автора та суміжними правами; спори щодо укладання, розірвання, зміни, виконання договору з розпорядження майновими правами ІВ або комерційної концесії; спори, пов'язані із захистом від недобросовісної конкуренції (неправомірне використання позначень або товару іншого виробника, використання чи розголошення комерційної таємниці, копіювання виробу і його зовнішніх особливостей, оскарження рішень Антимонопольного комітету України із зазначених питань) [2, ст. 20, ч. 2].

Права власників на об'єкти права ІВ захищені законом. Особи, які порушили ці права, несуть адміністративну та кримінальну відповідальність. Законодавством передбачений і цивільно-правовий захист права на об'єкти ІВ [18, ст. 432]. Важливою тенденцією правового регулювання на сучасному етапі є рівновага приватного і публічного інтересів, врахування балансу інтересів суспільних і власників майнових прав на об'єкти ІВ. Так, цей баланс оприсутнений в авторському праві, а саме можливість вільного використання творів для задоволення соціальних потреб, в цілях навчання, розвитку науки, інтелектуального розвитку особи. Законодавство встановлює випадки вільного використання комп'ютерних програм (без дозволу і виплати винагороди). Керуючись правом користувачів щодо використання комп'ютерних програм і баз даних, установлений перелік способів вільного використання комп'ютерних програм. Частковим обмеженням майнових прав на об'єкти ІВ є примусова ліцензія на винахід/корисну модель, бо власник патенту не позбавляється права видавати ліцензії іншим зацікавленим користувачам. Обмеження майнових прав на результати інтелектуальної діяльності здійснюються за умови створення винаходів, корисних моделей, промислових зразків, комп'ютерних програм, баз даних та ін. під час виконання державного оборонного замовлення.

Правове регулювання сфери ІВ на сучасному етапі має тенденцію до посилення захисту національних інтересів, національної безпеки й оборони, удосконалення механізмів правової охорони об'єктів ІВ. Відповідно удосконалюється законодавство про патентування секретних винаходів/корисних моделей, що містять інформацію, віднесена до державної таємниці, обґрунтовуються особливості майнових прав на секретні винаходи, визначаються межі майнових прав на об'єкти ІВ, створених в результаті державного замовлення. Особливістю здійснення майнових прав на об'єкти ІВ у сфері національної безпеки та оборони є те, що відчужувати, передавати у заставу, надавати у користування власник майнових прав може лише за погодженням із державним замовником (власником об'єктів права ІВ, створених на державні кошти, є держава в особі державних замовників). Безперечно, віднесення об'єктів права ІВ до категорії обмежено оборотоздатних (об'єкти не можуть бути вільно введені до обороту) продиктовано необхідністю захисту державних інтересів. Посилюється захист національних інтересів у сфері ІВ в міжнародному військово-технічному співробітництві.

Висновки. На модернізацію вітчизняного законодавства у сфері ІВ впливає ряд важливих чинників: глобалізаційні процеси, цифрові технології, завоювання Інтернетом інформаційного простору, євроінтеграційні процеси в Україні, стратегії воєнної безпеки країни, розвиток політико-правової культури та правничої науки. Саме ці чинники визначають основні тенденції правового регулювання охорони і захисту ІВ: удосконалення законодавчих актів на основі аналізу існуючої правозастосовної практики та реагування на нові виклики правовій системі ІВ; посилення державних функцій і сфері ІВ; адаптація вітчизняного законодавства до світових тенденцій і практик законодавчого регулювання сфери ІВ; гармонізація законодавства з ІВ з міжнародними договорами і нормами ЄС; удосконалення законодавства за умов виконання Україною своїх міжнародних зобов'язань; модернізація законів під впливом глобалізаційних процесів і цифрових технологій; врахування судової практики захисту прав ІВ при удосконаленні законів; врахування балансу інтересів суспільних і власників майнових прав на об'єкти ІВ; посилення захисту

національних інтересів, національної безпеки й оборони, удосконалення механізмів правової охорони об'єктів ІВ.

Список використаної літератури

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996 р. № 30. Ст. 141.
2. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991 р. №1799-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 6. Ст. 56.
3. Директива Європейського парламенту і Ради 2001/29/ЄС від 22 травня 2001 р. про гармонізацію окремих аспектів авторського права і суміжних прав в інформаційному суспільстві. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_005-01#Text, (9).
4. Національна стратегія розвитку сфери інтелектуальної власності. URL: <http://strategyip.info>.
5. Основи законодавства України про культуру. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 21. Ст. 294.
6. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 р. № 3793-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 13. Ст. 64.
7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення правової охорони географічних зазначень : Закон України від 20.09.2019 р. № 123-ІХ. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 45. Ст. 290.
8. Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав : Закон України від 15.05.2018 р. № 2415-VІІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 32. Ст. 242
9. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 18.03.2004 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 29. Ст. 367.
10. Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, пов'язаних з виробництвом, експортом, імпортом дисків для лазерних систем зчитування : Закон України від 17.01.2002 р. № 2953-ІІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 17. Ст. 121.
11. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 23.12.1993 р. № 3769-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 7. Ст. 32.
12. Про правову охорону географічних зазначень: Закон України (нова редакція від 20.09.2019 р. № 123-ІХ). *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 32. Ст. 267.
13. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 23.12.1993 р. № 3771-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 7. Ст. 36.
14. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 23.12.1993 р. № 3770-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 7. Ст. 34.
15. Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів та фонограм: Закон України від 07.12.2000 р. № 2122-ІІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 24. Ст. 183.
16. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011.
17. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими співтовариствами та їх державами-членами. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_012#Text.
18. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-ІV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 40-44. Ст. 356.

REFERENCES

1. Konstytutsiia Ukrainy : Zakon Ukrainy [Constitution of Ukraine: Law of Ukraine] vid 28.06.1996 r. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1996 r. № 30. St. 141.
2. Hospodarskyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [Commercial Procedural Code of Ukraine] vid 06.11.1991 r. №1799-XII. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1992. № 6. St. 56
3. Dyrektyva Yevropeiskoho parlamentu i Rady [Directive of the European Parliament and of the Council] 2001/29/TeS vid 22 travnia 2001 r. pro harmonizatsiiu okremykh aspektiv avtorskoho prava i sumizhnykh prav v informatsiinomu suspilstvi. Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_005-01#Text, (9).
4. Natsionalna stratehiia rozvytku sfery intelektualnoi vlasnosti [National strategy for the development of intellectual property]. Retrieved from: <http://strategyip.info>.
5. Osnovy zakonodavstva Ukrainy pro kulturu [Fundamentals of Ukrainian legislation on culture]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1992. № 21. St. 294.
6. Pro avtorske pravo i sumizhni prava: Zakon Ukrainy [On copyright and related rights: Law of Ukraine] vid 23.12.1993 r. № 3793-XII. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1994. № 13. St. 64.
7. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vdoskonalennia pravovoi okhorony heohrafichnykh zaznachen [On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Concerning the Improvement of Legal Protection of Geographical Indications: Law of Ukraine] vid 20.09.2019 r. № 123-IX. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2019. № 45. St. 290.
8. Pro efektyvne upravlinnia mainovymy pravamy pravovlasnykiv u sferi avtorskoho prava i (abo) sumizhnykh prav : Zakon Ukrainy [On effective management of property rights of copyright holders in the field of copyright and (or) related rights: Law of Ukraine] vid 15.05.2018 r. № 2415-VIII. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2018. № 32. St. 242.
9. Pro Zahalnodержavnu prohramu adaptatsii zakonodavstva Ukrainy do zakonodavstva Yevropeiskoho Soiuzu : Zakon Ukrainy [On the National Program for Adaptation of the Legislation of Ukraine to the Legislation of the European Union: Law of Ukraine] vid 18.03.2004 r. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2004. № 29. St. 367.
10. Pro osoblyvosti derzhavnoho rehuliuвання diialnosti subiektiv hospodariuvannia, poviazanykh z vyrobnytstvom, eksportom, importom dyskiv dlia lazernykh system zchytuvannia : Zakon Ukrainy [On the peculiarities of state regulation of economic entities related to the production, export, import of disks for laser reading systems: Law of Ukraine] vid 17.01.2002 r. № 2953-III. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2002. № 17. St. 121.
11. Pro okhoronu prav na vynakhody i korysni modeli: Zakon Ukrainy [On protection of rights to inventions and utility models: Law of Ukraine] vid 23.12.1993 r. № 3769-XII. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1994. № 7. St. 32.
12. Pro pravovu oxoronu geografichny`x zaznachen`: Zakon Ukrainy [On legal protection of geographical indications: Law of Ukraine] (nova redakciya vid 20.09.2019 r. № 123-IX). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1999. № 32. St. 267.
13. Pro okhoronu prav na znaky dlia tovariv i posluh: Zakon Ukrainy [On protection of rights to marks for goods and services: Law of Ukraine] vid 23.12.1993 r. № 3771-XII. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1994. № 7. St. 36.
14. Pro okhoronu prav na promyslovi zrazky: Zakon Ukrainy [About protection of the rights to industrial designs: the Law of Ukraine About protection of the rights to industrial designs: the Law of Ukraine] vid 23.12.1993 r. № 3770-XII. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1994. № 7. St. 34.
15. Pro rozpovsiudzhennia prymirnykiv audiovizualnykh tvoriv ta fonohram: Zakon Ukrainy [On distribution of copies of audiovisual works and phonograms: Law of Ukraine] vid 07.12.2000 r. № 2122-III. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2000. № 24. St. 183.
16. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy [Association

Agreement between Ukraine, of the one part, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States]. Ofitsiyni sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. Retrieved from: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011.

17. Uhoda pro partnerstvo i spivrobotnytstvo mizh Ukrainoiu i Yevropeiskymy spivtovarystvamy ta yikh derzhavamy-chlenamy [Partnership and Cooperation Agreement between Ukraine and the European Communities and their Member States]. . Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_012#Text.

18. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy [Civil Code of Ukraine : Law of Ukraine] vid 16.01.2003 r. № 435-IV. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 2003. №№ 40-44. St. 356.

КЛИМОВА ЕКАТЕРИНА. ТЕНДЕНЦИИ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ: ОТЕЧЕСТВЕННЫЙ ОПЫТ. В статье характеризуются тенденции правового регулирования сферы интеллектуальной собственности на Украине. Анализируется всеобщее и специальное законодательство по охране и защите прав интеллектуальной собственности, раскрываются факторы влияния на модернизацию правовой базы интеллектуальной собственности.

Ключевые слова: право интеллектуальной собственности, правовое регулирование интеллектуальной собственности, общее законодательство интеллектуальной собственности; специальное законодательство интеллектуальной собственности; интеллектуальная собственность..

KLIMOVA EKATERINA. TRENDS IN LEGAL REGULATION OF INTELLECTUAL PROPERTY: DOMESTIC EXPERIENCE. The article characterizes the trends of legal regulation of intellectual property in Ukraine. The general and special legislation on protection and protection of intellectual property rights is analyzed, the factors of influence on modernization of the legal base of intellectual property are revealed.

Key words: intellectual property law, legal regulation of intellectual property, general intellectual property legislation, special intellectual property legislation, intellectual property.